

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Філологічний факультет
Кафедра германської філології

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Теоретична граматики

Ступінь бакалавра
Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка
Спеціальність: 014 Середня освіта
Предметна спеціальність: 014.02 Середня освіта. (Мова і література (англійська))
ОП: Англійська та друга іноземна мова (німецька)

2022– 2023 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИКИ: доцент кафедри германської філології, доктор філософії в галузі освіти Баркасі В.В., викладач кафедри германської філології Нікіфорчук С.С..

РЕЦЕНЗЕНТ: доктор педагогічних наук, професор, кафедри західних та східних мов та методики їх навчання Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського, Т.М.Яблонська

Програму схвалено на засіданні кафедри германської філології
Протокол від «26» серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри германської філології (Філіпп`єва Т.І.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету
Протокол від «29» серпня 2022 року № 1

Голова навчально-методичної комісії (Дем`яненко О.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «31» серпня 2022 року № 11

Голова навчально-методичної комісії університету

Анотація

Теоретична граматики – одна з основних нормативних лінгвістичних дисциплін в системі професійного навчання майбутніх вчителів англійської мови. Вона вивчає мовні явища, одиниці мови та мовлення на різних рівнях мови з точки зору їхнього функціонального взаємозв'язку. Зміст дисципліни охоплює основні концепції і граматичні теорії сучасної англійської мови, специфіку фахової термінології, методи дослідження граматичних явищ англійської мови. Предметом вивчення є граматична будова як основа системності у мові, морфологічна структура слова, граматичні класи слів, критерії виділення частин мови, класифікації частин мови, іменник та його граматичні категорії, проблема роду в англійській мові, проблема артикля, прикметник та його граматичні категорії, граматичне значення дієслова, семантико-граматичні групи дієслів, граматичні категорії дієслова, граматичні категорії та синтаксичні функції інфінітива і герундія, дієприкметник теперішнього часу, дієприкметник минулого часу, предикативна лінія простого речення, класифікація речень, елементарне речення, конституентний аналіз речення, будова складносурядних і складнопідрядних речень, комунікативний аналіз речення. Зазначений курс покликаний розвивати у студентів теоретико-гіпотетичне мислення, формувати навички екстраполяції основних мовознавчих понять на суміжні дисципліни, сприяти розумінню діалектичної суті базових положень мовознавства.

Ключові слова: мовні явища, граматичні теорії, фахової термінології, морфологічна структура слова, семантико-граматичні групи, синтаксичні функції, конституентний аналіз.

Summary

Theoretical grammar is one of the main normative linguistic disciplines in the system of future English teachers' professional training. It studies the language phenomena, language and speech units at different levels of language in terms of their functional relationship. The content of the discipline covers the basic concepts and grammatical theories of modern English, the specifics of professional terminology, methods of studying grammatical phenomena of the English language. The subject of study is grammatical structure as the basis of system in a language, morphological structure of words, grammatical classes of words, criteria for parts of speech selection, classification of the parts of speech, the noun and its grammatical categories, gender problem in English, the article problem, the adjective and its grammatical categories, the grammatical verb meaning, semantic-grammatical groups of verbs, grammatical categories of verbs, grammatical categories and syntactic functions of the infinitive and gerund, the present and past tense adjective, the predicative line of a simple sentence, sentence classification, elementary sentence, constitutive sentence analysis, sentence composition, communicative sentence analysis. This course is designed to develop students' theoretical and hypothetical thinking, to form skills of extrapolation of basic linguistic concepts to related disciplines, to promote understanding of the dialectical essence of the basic linguistic principles.

Key words: linguistic phenomena, grammatical theories, professional terminology, morphological structure of a word, semantic-grammatical groups, syntactic functions, constitutive analysis.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Теоретична граматики” складена доцентом кафедри англійської мови та літератури, доктором філософії в галузі освіти Баркасі В.В., викл. Нікіфорчук С.С. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів 014.02 Середня освіта. Мова і література. ОП: Мова і література (англійська та друга іноземна мова).

Предметом вивчення виступає устрій сучасної граматики англійської мови.

Міждисциплінарні зв'язки: пов'язані із вивченням практичної граматики, практики усного та писемного мовлення, вступу до загального мовознавства, стилістики.

1. Метою курсу є надання студентам знань про теоретичні аспекти морфологічної та синтаксичної систем сучасної англійської мови.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- узагальнення та систематизація знань про граматичну структуру сучасної англійської мови;
- ознайомлення студентів з теоретичними основами морфології та синтаксису та проблемними питаннями теоретичної граматики англійської мови;
- надання розуміння граматичної будови англійської мови як сукупності елементів, які складають організовану структуру та цілісну систему;
- розвиток критичного мислення через аналіз різних інтерпретацій проблемних питань теоретичної граматики;
- розвиток і вдосконалення навичок студентів щодо практичного використання граматичних форм та структур у різних стилях мовлення.

Передумови для вивчення дисципліни: володіння знаннями, які студенти отримали при вивченні практичного курсу англійської мови, практичної граматики, комунікативної граматики.

Навчальна дисципліна складається з 4 кредитів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: збирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, впорядковувати, класифікувати, систематизувати, критично аналізувати й інтерпретувати її та застосовувати дані.

ПРН 3. Організовувати процес свого подальшого навчання й самоосвіти із значним ступенем автономності.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості мистецтва слова, історію англійської мови і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності вчителя іноземних мов.

ПРН 11. Аналізувати структурні одиниці рідної та іноземних мов, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 19. Критично оцінювати власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 4. Здатність бути критичним, самокритичним і відповідальним за вироблення та ухвалення рішень.

ЗК 5. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання і аналізу інформації дотримуючись норм академічної доброчесності.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології у різних сферах життя.

ЗК 11. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

II. Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 3. Здатність формувати в учнів іншомовну комунікативну компетентність, використовуючи традиційні і новітні теорії, принципи, напрямки, методи і технології в галузях лінгвістики, педагогіки, психології та методики навчання іноземних мов.

ФК 4. Здатність ефективно використовувати основну та другу іноземну мови в усній та письмовій

формах, у різних функціональних стилях (офіційному, неофіційному, нейтральному) з метою здійснення комунікативної діяльності у навчальній і професійній сферах.

ФК 5. Здатність планувати, організовувати, здійснювати прикладне наукове мікродослідження за фахом на науково-методологічних та етично-правових засадах, систематизувати, аналізувати, інтерпретувати та доносити до фахівців і нефаківців його результати.

ФК 6. Здатність вільно оперувати спеціальною фаховою термінологією для розв'язання навчальних і професійних завдань.

ФК 9. Здатність критично оцінювати свої знання, організовувати та керувати власним професійним розвитком і своїх колег у сфері вивчення та навчання іноземних мов.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Морфологічна система сучасної англійської мови

Лекція 1. Мета та основні поняття курсу теоретичної граматики. Історія граматичних досліджень.

Лекція 2. Морфемна та категоріальна структура слова.

Тема 1. Мета та основні поняття курсу теоретичної граматики.

Тема 2. Історія граматичних досліджень

Тема 3. Мова та рівні мовлення.

Тема 4. Граматична структура мови.

Тема 5. Лексичне та граматичне значення.

Тема 6. Морфемна структура англійської мови. Типи морфем.

Кредит 2. Частини мови як граматичні класи слів.

Лекція 3. Частини мови.

Лекція 4. Граматичні властивості іменника.

Тема 7. Частини мови. Знаменні частини мови

Тема 8. Іменник. Число та відмінок англійських іменників.

Тема 9. Категорія відмінків іменників.

Тема 10. Категорія роду в сучасній англійській мові.

Тема 11. Прикметники. Граматичні категорії ступенів порівняння.

Тема 12. Субстантивація прикметників.

Кредит 3. Загальна характеристика дієслова.

Лекція 5. Загальна характеристика дієслова та його граматичні властивості.

Лекція 6. Загальна характеристика граматичних категорій особових та безособових форм дієслова.

Тема 13. Загальна характеристика дієслова як частини мови.

Тема 14. Класифікація дієслів. Notional and functional verbs.

Тема 15. Правильні та неправильні дієслова. Перехідні та неперехідні дієслова.

Тема 16. Граматичні категорії дієслів. Категорія стану.

Тема 17. Категорія часу, аспекту дієслів.

Тема 18. Граматичні категорії особових та безособових форм дієслова.

Кредит 4. Синтаксична система сучасної англійської мови.

Лекція 7. Актуальне членування речення проблема визначення комунікативних типів речення.

Лекція 8. Теорії простого речення в сучасній лінгвістиці.

Тема 19. Актуальне членування речення

Тема 20. Структурна класифікація простого речення в сучасній лінгвістиці.

Тема 21. Класифікація членів речення.

Тема 22. Структурна схема речення.

Тема 23. Типи складних речень.

Тема 24. Структурний підхід до проблеми складнопідрядних речень.

3. Рекомендована література

Базова

1. Алексеева І.О. Курс теоретичної граматики англійської мови: навчальний посібник.- Вінниця: Нова книга, 2007. – 328с.

2. Блох М. Я. Теоретическая грамматика английского языка (A Course in Theoretical English Grammar). - М., 2003.
3. Волкова Л.М. Теоретична граматика англійської мови: сучасний підхід. Навч.посібник.- К.: «ОсвітаУкраїни», 2010. - 256с.
4. Левицький А.Е. Порівняльна граматика англійської та української мов: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А. Е. Левицький ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К.: Київський університет, 2008. – 264 с.
5. Теоретична граматика англійської мови: курс лекцій для студентів спеціальності «Англійська мова і література»/ Уклад. А.Ф.Паладєєва.- Умань: РВЦ «Софія», 2008. - 34с.
6. Харитонов І.К. Теоретична граматика англійської мови. Навчальний посібник. - Вінниця: НОВА КНИГА, 2008.- 352с.
7. Alexeyeva I. Theoretical English Grammar course. – Vinnytsya: NOVA KNYHA, 2007. – 208 с.
8. Karamysheva I. Contrastive Grammar of English and Ukrainian languages: Textbook / Iryna Karamysheva. – Vinnytsya: Nova Knyha Publishers, 2012. – 320 p.
9. Morozova I.B. Notes on the Theory of English Grammar / I.B. Morozova. – Notes of Lectures, 2020.
10. Thornbury S. About Language. Tasks for teachers of English. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017. – 353 p.

Допоміжна

1. Баркасі В.В., Каленюк С.О., Коваленко О.В. Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів. – Словник/За ред. С.О.Каленюк. –Миколаїв, МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2017. – 123 с.
2. Баркасі В.В., Нікіфорчук С.С. Теоретична граматика англійської мови. – Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів – Миколаїв, 2018. – 204 с.
3. Почепцов Г.Г. Конструктивный анализ структуры предложения. – К., 1971.
4. Смирницкий А.И. Морфология английского языка. – М., 1959.
5. Функциональная семантика синтаксических конструкций: Сборник/ Отв. ред. Блох М.Я. – М., 1985.
6. Bach E. Syntactic Theory. – N.Y., 1974.
7. Bolinger D. Meaning and Form. – Ldn.and N.Y., 1977.
8. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. – Cambr., Mass., 1965.
9. Chomsky N. Language and Mind. – N.Y., 1972.
10. Fries Ch.C. The Structure of English. – N.Y., 1952.
11. Ganshina M.A., Vasilevskaya N.M. English Grammar. – М., 1964.
12. Gleason H.A. An Introduction to Descriptive Linguistics. – N.Y., 1961.
13. Halliday M.A.K. An Introduction to Functional Grammar. – Lnd, 1985.
14. Halliday M.A.K., Hasan R. Cohesion in English. –Ldn., 1976.
15. Irtenyeva N.F., Barsova O.M., Blokh M.Y., Shapkin A.P. A Theoretical English Grammar. – М., 1969.
16. Leech G., Svartvik I. A Communicative Grammar of English. – М., 1983.
17. Nida E. Morphology. – Ann Arbor, 1965.
18. Palombara L.E. An Introduction to Grammar: Traditional, Structural, Transformational. – Cambr., Mass., 1976.
19. Raevskaya N.N. Modern English Grammar. – К., 1967.

4. Інформаційні ресурси

1. www.ksu.ru
2. www/nbu.gov.ua/portal
3. library.krasu.ru

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання здійснюється за поточними результатами успішності студентів та екзаменом.

6. Засоби діагностики успішності навчання

Діагностика успішності навчання студентів здійснюється за такими формами: усні – бесіда, аналіз виступу студента на практичному чи семінарському занятті, пояснення до виконаного завдання або окремих його розділів, усні повідомлення студентів, відповіді на запитання викладача під час аудиторних занять; письмові – контрольні роботи студентів, самостійна робота, індивідуальні завдання, домашні завдання, конспекти, повідомлення, реферати, з використанням комп'ютерних тестів.

Діагностика успішності навчання студентів під час проведення лекційних занять визначається: виконанням письмових контрольних робіт, тестових завдань; практичних занять визначається: усним опитуванням з теми заняття; розв'язанням практичних завдань, виконанням вправ, письмових контрольних робіт тощо.